

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету
соціальної педагогіки та психології

О.В. Пономаренко

(підпис) (ініціали та прізвище)

«__» _____ 2023 р.

Діагностика мовленнєвих порушень з логопропедевтикою

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалаврів
очної (денної) та заочної (дистанційної) форм здобуття освіти
спеціальності «Спеціальна освіта»
спеціалізації 016.01 Логопедія
освітньо-професійна програма «Логопедія»

Укладачі: Соловйова Т. Г. канд. пед. наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та спеціальної освіти; Соха Н. В. викладач кафедри соціальної педагогіки та спеціальної освіти

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри соціальної
педагогіки та спеціальної освіти

Протокол № 1 від «30» серпня 2023 р.
Завідувач кафедри соціальної
педагогіки та спеціальної освіти

Н.В. Заверико

Ухвалено науково-методичною радою
факультету соціальної педагогіки та психології

Протокол № 1 від "30" серпня 2023 р.
Голова науково-методичної ради факультету
соціальної педагогіки та психології

Т. В. Турбар
(ініціали, прізвище)

Гарант освітньої програми

Т. Г. Соловйова
(ініціали, прізвище)

2023 рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань 01 – «Освіта/Педагогіка»	Кількість кредитів – 5	Обов'язкова	
		Цикл професійної підготовки освітньо- професійної програми	
Спеціальність 016 – «Спеціальна освіта»	Загальна кількість годин – 150	Семестр:	
Освітня програма «Логопедія»	*Змістових модулів – 8	5-й	-й
		Лекції	
		28год.	год.
		Практичні	
Рівень вищої освіти: бакалаврський	Кількість поточних контрольних заходів – 16	28год.	год.
		Самостійна робота	
		94год.	год.
		Вид підсумкового семестрового контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання дисципліни «Діагностика мовленнєвих порушень з логопропедевтикою» є забезпечення засвоєння здобувачами вищої освіти знань та теоретичних основ диференційної діагностики мовленнєвих вад у дітей передшкільного та молодшого шкільного віку.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Діагностика мовленнєвих порушень з логопропедевтикою» є:

- засвоєння здобувачами вищої освіти теоретичних основ та принципів диференціальної діагностики для виявлення та проведення обстеження дітей з тяжкими порушеннями мовлення передшкільного та молодшого шкільного віку;
- вироблення умінь практичного застосування методів диференціальної діагностики мовленнєвих вад разом із підготовкою практичного матеріалу для обстеження та розробляти схеми обстеження, добирати завдання, виділяти якісні та кількісні параметри оцінок виконання завдань для різних форм порушень.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких результатів навчання (знання, уміння тощо) та компетентностей:

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності. СК-8. Готовність до діагностико-консультативної діяльності. СК-20. Здатність доцільно добирати та застосовувати логопедичні технології для корекції мовленнєвого розвитку осіб з різними нозологіями з урахуванням соціально-педагогічного контексту. РН 1. Знати сучасні теоретичні основи спеціальної освіти відповідно до спеціалізації - логопедія, застосовувати методи теоретичного та експериментального дослідження у професійній діяльності, релевантні статистичні методи обробки отриманої інформації, узагальнювати результати дослідження. РН 8. Організувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку, діагностико-консультативну діяльність. РН 10. Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей. РН 11. Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби реабілітації та корекційно-розвивального навчання дітей з особливими освітніми потребами, зокрема з порушеннями мовленнєвого розвитку.	- словесні: лекційні методи(лекція-пояснення, лекція-дискусія, лекція-презентація, із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація) тощо); - діалогічні методи (інтерактивні заняття, навчальні дискусії, інтелектуальні розминки, «мозковий штурм», заняття з елементами тренінгу та ін.); - проблемно-пошукові методи (аналіз ситуацій, метод кейсів, обговорення, пошук); - дослідницькі методи (проведення досліджень теоретичного та емпіричного характеру); - самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних завдань. Контрольні заходи: - тестування; - усні та письмові опитування; - перевірка письмових робіт студентів (есе, довідки, порівняльні характеристики, реферати, тощо); - перевірка доповідей/презентацій, що розкривають певні питання; - перевірка творчих робіт.

Міждисциплінарні зв'язки: «Спеціальна педагогіка», «Логопедія», «Спеціальна психологія», «Неврологічні основи логопедії», тощо.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Теоретичні та методичні основи диференціальної діагностики мовленнєвих порушень

Поняття мова і мовлення. Функції мовлення. Історичні аспекти диференціальної діагностики. Завдання та проблеми диференціальної діагностики. Поняття «мовленнєві розлади». Принципи комплексної логопедичної діагностики. Положення Л. Виготського про основні закономірності розвитку нормальної та аномальної дитини

Проблеми логопедичної діагностики. Класифікації мовленнєвих порушень у клінічному і психолого-педагогічному аспектах. Класифікації мовленнєвих порушень – клініко-педагогічна та психолого-педагогічна: час заснування та введення до обігу; прибічники, принцип групування мовленнєвих порушень, аспекти, властивість, педагогічна мета класифікації, зручність у застосуванні; групи порушень мовлення.

Логопедичний висновок при обстеженні дошкільників: обстеження дошкільників із нормальним інтелектом, обстеження дошкільників з інтелектуальною недостатністю.

Змістовий модуль 2

Логопедична діагностика

Типологія закладів дошкільної освіти для дітей з мовленнєвими порушеннями. Система розподілу дітей по групах. Система планування і проведення діагностичної роботи логопеда в умовах спеціального дошкільного закладу для дітей із порушеннями мовлення. Особливості діагностичної роботи в різних типах установ для дітей із мовленнєвою патологією. Вивчення документації – особистих справ, мовленнєвих карт, індивідуальних зошитів дітей. Розділи логопедичного обстеження. Особливості обстеження дітей із різними порушеннями мовлення.

Змістовий модуль 3

Методи обстеження дітей для різних форм мовленнєвих порушень

Схема обстеження дитини з фонетико-фонематичним порушенням (дислалія, стерта дизартрія, ринолалія); схема обстеження дитини із загальним недорозвиненням мовлення; схема обстеження дитини із заїканням. Обґрунтування логопедичного діагнозу. Багаторівневий логопедичний висновок на основі медичного, логопедичного, психологічного аспектів класифікацій.

Змістовий модуль 4

Діагностика мовленнєвих вад у дітей у ранньому віці.

Мовленнєві вади в ранньому віці. Діагностика мовленнєвих вад у дітей у ранньому віці. Перший крик при народженні. Відмовлення від годування груддю. Ознаки неврологічної симптоматики – згладженість носо-губних складок, спастичність; насильницькі рухи у дітей; відсутність безумовних рефлексів; в'ялість язика; гіпотонічність губ; судомний синдром, гіпертензійний, синдром гіпотрофії.

Огляд новонароджених (шкала Апгар). Співвідношення ознак незрілості та ушкодження центральної нервової системи. Обстеження дітей раннього віку. Загальна характеристика відхилень у розвитку мовлення в дітей раннього віку. Обстеження мовленнєвого розвитку дітей раннього віку. Обстеження домовленнєвого розвитку дитини: I етап (період новонародженості); II етап (1-3 місяці); III етап (3-6 місяців); IV етап (6-9 місяців); V етап (9-12 місяців). Обстеження мовлення дитини передшкільного віку: психолого-педагогічне обстеження, логопедичне обстеження дитини, анкета для батьків.

Змістовий модуль 5

Диференціальна діагностика темпо-ритмічних порушень мовлення

Диференціальна діагностика порушень темпу та ритму мовлення. Тахілалія, Брадилалія, Спотикання, Заїкання Подібність і розбіжність запинок несудомного й судомного характеру. Найбільш типові розбіжності тахілалії (баттаризму, полтерну) і заїкання. Порівняльна характеристика різних форм заїкання: невротична форма заїкання та неврозоподібна форма заїкання. Класифікація голосових порушень.

Змістовий модуль 6

Диференціальна діагностика системних порушень мовлення

Диференціальна діагностика алалії: сенсорна, моторна, сенсомоторна алалії. Мовленнєва та немовленнєва симптоматика алалії.

Диференціальна діагностика афазій: акустико-гностична (сенсорна); акустико-мнестична; семантична; аферентна моторна; еферентна моторна; динамічна.

Диференціальна діагностика загального недорозвинення мовлення.

Клінічні види загального недорозвинення мовлення, за О. Мастюковою: перша група – неускладнений варіант загального недорозвинення мовлення; друга група – ускладнений варіант загального недорозвинення мовлення церебрально-органічного

генезу (гіпертензійно-гідроцефальний, церебрастенічний синдром та рухові розлади); третя група – стале та специфічне мовленнєве недорозвинення – моторна алалія.

Рівні мовленнєвого недорозвинення за Р. Левіною, Т. Філічевою. Характеристика дітей із I рівнем розвитку мовлення, характеристика дітей із II рівнем розвитку мовлення, характеристика дітей із III рівнем розвитку мовлення, характеристика дітей із IV рівнем розвитку мовлення.

Змістовий модуль 7

Диференціальна діагностика складних мовленнєвих порушень

Диференціальна діагностика фонетичних порушень. Диференціальна діагностика дислалії та ринолалії, дислалії та стертої дизартрії. Порівняльна характеристика дітей, що мають легкі форми дизартрій і функціональні дислалії (Р. Мартинова).

Диференціальна діагностика експресивної алалії. Відмінність експресивної алалії від імпресивної (сенсорної) алалії. Відмінність експресивної алалії від глухонімоти. Відмінність експресивної алалії від порушення розвитку мовлення при туговухості. Відмінність експресивної алалії від «простої» (тимчасової) затримки мовленнєвого розвитку. Відмінність експресивної алалії від дитячої моторної афазії. Відмінність експресивної алалії від фонематичної дислалії. Відмінність експресивної алалії від анартрії й дизартрії.

Відмінність експресивної алалії від афонії. Відмінність експресивної алалії від фонетичних розладів, обумовлених дефектами будови периферичного артикуляційного апарата. Відмінність експресивної алалії від порушення розвитку мовлення, обумовленого розумовою відсталістю. Відмінність експресивної алалії від дитячого аутизму (синдром Каннера). Диференціальна діагностика сенсорної алалії й туговухості.

Диференціальна діагностика загального недорозвинення мовлення та інших порушень: загальне недорозвинення мовлення і сповільнений темп мовленнєвого розвитку (затримка мовленнєвого розвитку); загальне недорозвинення мовлення й олігофренія; загальне недорозвинення мовлення й затримка психічного розвитку; загальне недорозвинення мовлення й порушення слуху; загальне недорозвинення мовлення й ранній дитячий аутизм (РДА).

Змістовий модуль 8

Диференціальна діагностика порушень писемного мовлення

Механізм виникнення дисграфій. Диференціальна діагностика дисграфій: за О. Токаревою – акустичні, оптичні, моторні; за Р. Лалаєвою – артикуляторно-акустична, на основі порушень диференціації фонем, на основі порушень мовного аналізу та синтезу, аграматична, оптична.

Види дислексії: фонематическая дислексія, семантична дислексія, граматична дислексія, оптична дислексія, мнестична дислексія.

Причини, симптоми, корекція.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години					Самостійна робота, год		Система накопичення балів		
		Усього годин	Лекційні заняття, год		Практичні		о/д ф.	з/дист ф.	Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів
			о/д ф.	з/дист ф.	о/д ф.	з/дист ф.					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Змістовий модуль 1 Теоретичні та методичні основи диференціальної діагностики мовленнєвих порушень	15	4	2		2		11		3	4	7

Змістовий модуль 2 Логопедична діагностика	15	4	2		2		11		3	4	7
Змістовий модуль 3 Методи обстеження дітей для різних форм мовленнєвих порушень	15	8	4		4		7		3	4	7
Змістовий модуль 4 Діагностика мовленнєвих вад у дітей у ранньому віці.	15	8	4		4		7		3	4	7
Змістовий модуль 5 Диференціальна діагностика темпо- ритмічних порушень мовлення	15	8	4		4		7		3	5	8
Змістовий модуль 6 Диференціальна діагностика системних порушень мовлення	15	8	4		4		7		3	5	8
Змістовий модуль 7 Диференціальна діагностика складних мовленнєвих порушень	15	8	4		4		7		3	5	8
Змістовий модуль 8 Диференціальна діагностика порушень писемного мовлення	15	8	4		4		7		3	5	8
Усього за змістові модулі	120	56	28		28		64		20	40	60
Підсумковий семестровий контроль екзамен	30						30		20	20	40
Загалом					150				100		

5. Теми лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/д ист ф.
1	2	3	4
1	Історичні аспекти диференціальної діагностики. Завдання та проблеми диференціальної діагностики. Проблеми логопедичної діагностики. Класифікації мовленнєвих порушень у клінічному і психолого-педагогічному аспектах.	2	
2	Типологія закладів дошкільної освіти для дітей з мовленнєвими порушеннями.	2	

	Особливості діагностичної роботи в різних типах установ для дітей із мовленнєвою патологією.		
3	Діагностичне обстеження дитини з фонетико-фонематичним порушенням (дислалія, стерта дизартрія, ринолалія); Діагностичне обстеження дитини із загальним недорозвиненням мовлення; діагностичне обстеження дитини із заїканням.	4	
4	Діагностика мовленнєвих вад у дітей у ранньому віці. Обстеження мовлення дитини передшкільного віку: психолого-педагогічне обстеження, логопедичне обстеження дитини, анкета для батьків.	4	
5	Диференціальна діагностика порушень темпу та ритму мовлення.	4	
6	Диференціальна діагностика алалій: Диференціальна діагностика афазій:	4	
7	Диференціальна діагностика фонетичних порушень. Відмінності у діагностуванні різних мовленнєвих порушень	4	
8	Діагностика дисграфії. Діагностика дислексії.	4	
Разом		28	

6. Теми практичних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/д ист ф.
1	2	3	4
1	Аналіз проблем диференціальної логопедичної діагностики.	2	
2	Особливості діагностичної роботи в різних типах установ для дітей із мовленнєвою патологією. Вивчення документації – особистих справ, мовленнєвих карт, індивідуальних зошитів дітей	2	
3	Обґрунтування логопедичного діагнозу. Багаторівневий логопедичний висновок на основі медичного, логопедичного, психологічного аспектів класифікацій.	4	
4	Обстеження мовленнєвого розвитку дітей раннього віку. Співвідношення ознак незрілості та ушкодження центральної нервової системи. Загальна характеристика відхилень у розвитку мовлення в дітей раннього віку	4	
5	Найбільш типові розбіжності тахілалії (баттаризму, полтерну) і заїкання. Порівняльна характеристика різних форм заїкання: невротична форма заїкання та неврозоподібна форма заїкання.	4	
6	Клінічні види загального недорозвинення мовлення, за О. Мастюковою Рівні мовленнєвого недорозвинення за Р. Левіною, Т. Філічевою.	4	
7	Диференціальна діагностика фонетичних порушень. Диференціальна діагностика загального недорозвинення мовлення та інших порушень.	4	
8	Диференціальна діагностика дисграфії. Види дислексія.	4	
Разом		28	

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Теоретичне завдання – Тестування на платформі СЕНЗ ЗНУ Moodle	Питання для підготовки: Поняття мова і мовлення. Функції мовлення. Історичні аспекти диференціальної діагностики. Завдання та проблеми диференціальної діагностики. Поняття «мовленнєві розлади». Принципи комплексної логопедичної діагностики. Положення Л. Виготського про основні закономірності розвитку нормальної та аномальної дитини Проблеми логопедичної діагностики. Класифікації мовленнєвих порушень у клінічному і психолого-педагогічному аспектах. Класифікації мовленнєвих порушень – клініко-педагогічна та психолого-педагогічна: час заснування та введення до обігу; прибічники, принцип групування мовленнєвих порушень, аспекти, властивість, педагогічна мета класифікації, зручність у застосуванні; групи порушень мовлення. Логопедичний висновок при обстеженні дошкільників: обстеження дошкільників із нормальним інтелектом, обстеження дошкільників з інтелектуальною недостатністю.	Тестування передбачає надання відповідей на 10 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,3 бали.	3
	Практичне завдання – Опрацювати наукову літературу та проаналізувати напрями сучасних досліджень проблем диференціальної діагностики. Зробити порівняльний аналіз двох класифікацій та зручності у застосуванні при складанні логопедичного висновку.	Вимоги до виконання та оформлення: завдання має бути виконане у табличному вигляді на аркуші формату А4 від руки або за допомогою комп'ютерних технологій.	Максимальна кількість балів нараховується за такими критеріями: - своєчасність виконання (1 б.); - повний обсяг виконання (2 б.); - якість виконання (1 б.).	4
Усього за ЗМ 1	2			7
2	Теоретичне завдання – Тестування на платформі СЕНЗ ЗНУ Moodle	Питання для підготовки: Типологія закладів дошкільної освіти для дітей з мовленнєвими порушеннями. Система розподілу дітей по групах. Система планування і проведення діагностичної роботи логопеда в умовах спеціального дошкільного закладу для дітей із порушеннями мовлення. Особливості діагностичної роботи в різних типах установ для дітей із мовленнєвою	Тестування передбачає надання відповідей на 10 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,3 бали.	3

		патологією. Вивчення документації – особистих справ, мовленнєвих карт, індивідуальних зошитів дітей. Розділи логопедичного обстеження. Особливості обстеження дітей із різними порушеннями мовлення.		
	Практичне завдання – Скласти таблицю системи розподілу дітей по групах у спеціалізованих закладах дошкільної освіти та загальноосвітніх закладах.	Вимоги до виконання та оформлення: завдання має бути виконане у табличному вигляді на аркуші формату А4 від руки або за допомогою комп'ютерних технологій.	Максимальна кількість балів нараховується за такими критеріями: - своєчасність виконання (1 б); - повний обсяг виконання (2 б); - якість виконання (1 б).	4
Усього за ЗМ 2	2			7
3	Теоретичне завдання – Тестування на платформі СЕНЗ ЗНУ Moodle	Питання для підготовки: Схема обстеження дитини з фонетико-фонематичним порушенням (дислалія, стерта дизартрія, ринолалія); схема обстеження дитини із загальним недорозвиненням мовлення; схема обстеження дитини із заїканням. Обґрунтування логопедичного діагнозу. Багаторівневий логопедичний висновок на основі медичного, логопедичного, психологічного аспектів класифікацій.	Тестування передбачає надання відповідей на 10 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,3 бали.	3
	Практичне завдання – написання есе за темою: «Багаторівневий логопедичний висновок: складність та необхідність.»	Вимоги до виконання та оформлення: Текст виконаного завдання надсилається на відповідну сторінку у Moodle: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10971	Максимальна кількість балів нараховується за такими критеріями: - своєчасність виконання (1 б.); - якість виконання (2 б.); - повний обсяг виконання (1 б);	4
Усього за ЗМ 3	2			7
4	Теоретичне завдання – Тестування СЕНЗ ЗНУ Moodle	Питання для підготовки: Мовленнєві вади в ранньому віці. Діагностика мовленнєвих вад у дітей у ранньому віці. Перший крик при народженні. Відмова від годування груддю. Ознаки неврологічної симптоматики – згладженість носогубних складок, спастичність; насильницькі рухи у дітей; відсутність безумовних рефлексів; в'ялість язика; гіпотонічність губ; судомний синдром, гіпертензійний, синдром гіпотрофії. Огляд новонароджених (шкала Апгар). Співвідношення ознак незрілості та ушкодження центральної нервової системи. Обстеження дітей раннього віку. Загальна характеристика відхилень у розвитку мовлення в дітей раннього віку. Обстеження мовленнєвого розвитку	Тестування передбачає надання відповідей на 10 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,3 бали.	3

		дітей раннього віку. Обстеження домовленневого розвитку дитини: I етап (період новонародженості); II етап (1-3 місяці); III етап (3-6 місяців); IV етап (6-9 місяців); V етап (9-12 місяців). Обстеження мовлення дитини передшкільного віку: психолого-педагогічне обстеження, логопедичне обстеження дитини, анкета для батьків.		
	Практичне завдання – опрацювати наукову літературу та скласти загальну характеристику відхилень у розвитку мовлення в дітей раннього віку.	Вимоги до виконання та оформлення: Вимоги до виконання та оформлення: завдання має бути виконане у табличному вигляді на аркуші формату А4 від руки або за допомогою комп'ютерних технологій.	Максимальна кількість балів нараховується за такими критеріями: - своєчасність виконання (1 б); - повний обсяг виконання (2 б); - якість виконання (1 б).	4
Усього за ЗМ 4				7
5	Теоретичне завдання – Тестування на платформі СЕНЗ ЗНУ Moodle	Питання для підготовки: Диференціальна діагностика порушень темпу та ритму мовлення. Тахілалія, Брадилалія, Спотикання, Заїкання Подібність і розбіжність запинок несудомного й судомного характеру. Найбільш типові розбіжності тахілалії (баттаризму, полтерну) і заїкання. Порівняльна характеристика різних форм заїкання: невротична форма заїкання та неврозоподібна форма заїкання. Класифікація голосових порушень.	Тестування передбачає надання відповідей на 10 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,3 бали.	3
	Практичне завдання – скласти аналітичну таблицю подібностей і розбіжностей запинок не судомного й судомного характеру.	Вимоги до виконання та оформлення: Вимоги до виконання та оформлення: завдання має бути виконане у табличному вигляді на аркуші формату А4 від руки або за допомогою комп'ютерних технологій.	Максимальна кількість балів нараховується за такими критеріями: - своєчасність виконання (2 б); - повний обсяг виконання (2 б); якість виконання (1 б)	5
Усього за ЗМ 5				8
6	Теоретичне завдання – Тестування на платформі СЕНЗ ЗНУ Moodle	Питання для підготовки: Диференціальна діагностика алалій: сенсорна, моторна, сенсомоторна алалій. Мовленнєва та немовленнєва симптоматика алалій. Диференціальна діагностика афазій: акустико-гностична (сенсорна); акустико-мнестична; семантична; аферентна моторна; еферентна моторна; динамічна. Диференціальна діагностика загального недорозвинення мовлення. Клінічні види загального	Тестування передбачає надання відповідей на 10 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,3 бали	3

		недорозвинення мовлення, за О. Мастюковою: перша група – неускладнений варіант загального недорозвинення мовлення; друга група – ускладнений варіант загального недорозвинення мовлення церебрально-органічного генезу (гіпертензійно-гідроцефальний, церебрастенічний синдром та рухові розлади); третя група – стале та специфічне мовленнєве недорозвинення – моторна алалія. Рівні мовленнєвого недорозвинення за Р. Левіною, Т. Філічевою. Характеристика дітей із I рівнем розвитку мовлення, характеристика дітей із II рівнем розвитку мовлення, характеристика дітей із III рівнем розвитку мовлення, характеристика дітей із IV рівнем розвитку мовлення.		
	Практичне завдання – опрацювати наукову літературу та підготувати повідомлення «Клінічні види загального недорозвинення мовлення, за О. Мастюковою»: • перша група – неускладнений варіант загального недорозвинення мовлення; • друга група – ускладнений варіант загального недорозвинення мовлення церебрально-органічного генезу (гіпертензійно-гідроцефальний, церебрастенічний синдром та рухові розлади); • третя група – стале та специфічне мовленнєве недорозвинення –	Вимоги до виконання та оформлення: довідку можна готувати у міні групах (від 2 до 3 студентів). Текст виконаного завдання надсилається на відповідну сторінку у Moodle: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10971	Максимальна кількість балів нараховується за такими критеріями: своєчасність виконання (2 б); повний обсяг виконання (2 б); якість виконання (1 б)	5

	моторна алалія.			8
Усього за ЗМ 6				8
7	Теоретичне завдання – Тестування на платформі СЕНЗ ЗНУ Moodle	Питання для підготовки: Диференціальна діагностика фонетичних порушень. Диференціальна діагностика дислалії та ринолалії, дислалії та стертої дизартрії. Порівняльна характеристика дітей, що мають легкі форми дизартрій і функціональні дислалії (Р. Мартинова). Диференціальна діагностика експресивної алалії. Відмінність експресивної алалії від імпресивної (сенсорної) алалії. Відмінність експресивної алалії від глухонімоти. Відмінність експресивної алалії від порушення розвитку мовлення при туговухості. Відмінність експресивної алалії від «простої» (тимчасової) затримки мовленнєвого розвитку. Відмінність експресивної алалії від дитячої моторної афазії. Відмінність експресивної алалії від фонематичної дислалії. Відмінність експресивної алалії від анартрії й дизартрії. Відмінність експресивної алалії від афонії. Відмінність експресивної алалії від фонетичних розладів, обумовлених дефектами будови периферичного артикуляційного апарата. Відмінність експресивної алалії від порушення розвитку мовлення, обумовленого розумовою відсталістю. Відмінність експресивної алалії від дитячого аутизму (синдром Каннера). Диференціальна діагностика сенсорної алалії й туговухості. Диференціальна діагностика загального недорозвинення мовлення та інших порушень: загальне недорозвинення мовлення і сповільнений темп мовленнєвого розвитку (затримка мовленнєвого розвитку); загальне недорозвинення мовлення й олігофренія; загальне недорозвинення мовлення й затримка психічного розвитку; загальне недорозвинення мовлення й порушення слуху; загальне недорозвинення мовлення й ранній дитячий аутизм (РДА).	Тестування передбачає надання відповідей на 10 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,3 бали	3
	Практичне завдання – зробити аналітичну довідку за такими темами: Відмінність експресивної алалії від порушення розвитку мовлення при туговухості. Відмінність експресивної	Вимоги до виконання та оформлення: аналітичну довідку можна готувати у міні групах (від 2 до 3 студентів). Текст виконаного завдання надсилається на відповідну сторінку у Moodle: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10971	Максимальна кількість балів нараховується за такими критеріями: своєчасність виконання (2 б); повний обсяг виконання (2 б); якість виконання (1 б)	5

	алалії від «простої» (тимчасової) затримки мовленнєвого розвитку. • Відмінність експресивної алалії від фонематичної дислалії. • Відмінність експресивної алалії від анартрії й дизартрії. • Відмінність експресивної алалії від афонії. (за вибором) тощо.			
Усього за ЗМ 7				8
8	Теоретичне завдання – Тестування на платформі СЕНЗ ЗНУ Moodle	Механізм виникнення дисграфій. Диференціальна діагностика дисграфій: за О.Токаревою – акустичні, оптичні, моторні; за Р. Лалаєвою – артикуляторно-акустична, на основі порушень диференціації фонем, на основі порушень мовного аналізу та синтезу, аграматична, оптична. Види дислексії: фонематическая дислексія, семантична дислексія, граматична дислексія, оптична дислексія, мнестична дислексія. Причини, симптоми, корекція.	Тестування передбачає надання відповідей на 10 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,3 бали	3
	Практичне завдання – розглянути і проаналізувати зразки дитячих робіт та визначити тип дисграфії.	Вимоги до виконання та оформлення: скласти аналітичну довідку з обґрунтуванням визначення типу дисграфії.	Максимальна кількість балів нараховується за такими критеріями: своєчасність виконання (2 б); повний обсяг виконання (2 б); якість виконання (1 б)	5
Усього за ЗМ 8				8
Усього за змістові модулі контр. заходів	8			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Залік	Теоретичне завдання – письмове тестування під час заліку	Питання для підготовки: Поняття мова і мовлення. Функції мовлення. Історичні аспекти диференціальної діагностики. Завдання та проблеми диференціальної діагностики. Поняття «мовленнєві розлади». Принципи комплексної логопедичної діагностики. Положення Л. Виготського про основні закономірності розвитку нормальної та аномальної дитини. Проблеми логопедичної діагностики. Класифікації мовленнєвих порушень у клінічному і психолого-педагогічному аспектах. Класифікації мовленнєвих порушень – клініко-педагогічна та психолого-педагогічна: час заснування та введення до обігу; прибічники, принцип групування мовленнєвих порушень, аспекти, властивість, педагогічна мета класифікації, зручність у застосуванні; групи порушень мовлення. Логопедичний висновок при обстеженні дошкільників: обстеження дошкільників із нормальним інтелектом, обстеження дошкільників з інтелектуальною недостатністю. Типологія закладів дошкільної освіти для дітей з мовленнєвими порушеннями. Система розподілу дітей по групах. Система планування і проведення діагностичної роботи логопеда в умовах спеціального дошкільного закладу для дітей із порушеннями мовлення. Особливості діагностичної роботи в різних типах установ для дітей із мовленнєвою патологією. Вивчення документації – особистих справ, мовленнєвих карт, індивідуальних зошитів дітей. Розділи логопедичного обстеження. Особливості обстеження дітей із різними порушеннями мовлення. Схема обстеження дитини з фонетико-фонематичним порушенням (дислалія, стерта дизартрія, ринолалія); схема обстеження дитини із загальним недорозвиненням мовлення; схема обстеження дитини із заїканням. Обґрунтування логопедичного діагнозу. Багаторівневий логопедичний висновок на основі медичного, логопедичного, психологічного аспектів класифікацій. Мовленнєві вади в ранньому віці. Діагностика мовленнєвих вад у дітей у ранньому віці. Перший крик при народженні. Відмова від годування груддю. Ознаки неврологічної симптоматики –	Тестування передбачає надання відповідей на 40 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,5 балів	20

згладженість носо-губних складок, спастичність; насильницькі рухи у дітей; відсутність безумовних рефлексів; в'ялість язика; гіпотонічність губ; судомний синдром, гіпертензійний, синдром гіпотрофії. Огляд новонароджених (шкала Апгар). Співвідношення ознак незрілості та ушкодження центральної нервової системи. Обстеження дітей раннього віку. Загальна характеристика відхилень у розвитку мовлення в дітей раннього віку. Обстеження мовленнєвого розвитку дітей раннього віку. Обстеження домовленнєвого розвитку дитини: I етап (період новонародженості); II етап (1-3 місяці); III етап (3-6 місяців); IV етап (6-9 місяців); V етап (9-12 місяців). Обстеження мовлення дитини передшкільного віку: психолого-педагогічне обстеження, логопедичне обстеження дитини, анкета для батьків.

Диференціальна діагностика алалій: сенсорна, моторна, сенсомоторна алалії. Мовленнєва та немовленнєва симптоматика алалії. Диференціальна діагностика афазій: акустико-гностична (сенсорна); акустико-мнестична; семантична; аферентна моторна; еферентна моторна; динамічна. Диференціальна діагностика загального недорозвинення мовлення. Клінічні види загального недорозвинення мовлення, за О. Мастюковою: перша група – неускладнений варіант загального недорозвинення мовлення; друга група – ускладнений варіант загального недорозвинення мовлення церебрально-органічного генезу (гіпертензійно-гідроцефальний, церебрастенічний синдром та рухові розлади); третя група – стале та специфічне мовленнєве недорозвинення – моторна алалія. Рівні мовленнєвого недорозвинення за Р. Левіною, Т. Філічевою. Характеристика дітей із I рівнем розвитку мовлення, характеристика дітей із II рівнем розвитку мовлення, характеристика дітей із III рівнем розвитку мовлення, характеристика дітей із IV рівнем розвитку мовлення.

Механізм виникнення дисграфій. Диференціальна діагностика дисграфій: за О. Токаревою – акустичні, оптичні, моторні; за Р. Лалаєвою – артикуляторно-акустична, на основі порушень диференціації фонем, на основі порушень мовного аналізу та

		синтезу, аграматична, оптична. Види дислексії: фонематическая дислексія, семантична дислексія, граматична дислексія, оптична дислексія, мнестична дислексія. Причини, симптоми, корекція. Механізм виникнення дисграфій. Диференціальна діагностика дисграфій: за О. Токаревою – акустичні, оптичні, моторні; за Р. Лалаєвою – артикуляторно-акустична, на основі порушень диференціації фонем, на основі порушень мовного аналізу та синтезу, аграматична, оптична. Види дислексії: фонематическая дислексія, семантична дислексія, граматична дислексія, оптична дислексія, мнестична дислексія. Причини, симптоми, корекція.		
	Практичне завдання	Практичне завдання виконується під час проведення заліку – це практичні завдання пов'язані з визначенням мовленнєвих порушень згідно класифікацій: клініко-педагогічної та психолого-педагогічної.	Максимальна кількість балів за виконання завдання: нараховується за такими критеріями: • повний обсяг виконання (5 б.); • зазначення діагностичних ресурсів (5 б.); • творчий підхід у виконанні (5 б) • якість виконання (5 б).	20
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

9. Рекомендована література

Основна:

1. Рання логопедична корекція : навч.-метод. посіб. / уклад. Л. А. Черніченко. Умань : Візаві, 2020. 150 с.
2. Логопедія. / за заг. редакцією Шеремет М. К. Київ : Видавничий дім «Слово», 2017. 856 с.
3. Шеремет М. К, Боряк О. В. Неврологічні основи логопедії : навчальний посібник. Суми : ФОП Цьома СП, 2016. 252 с.

Додаткова:

1. Болба В. М. Чернетка логопеда: матеріали для корекційної роботи з виправлення мовленнєвих порушень у дітей. Тернопіль : Мандрівець, 2019. 112 с.
2. Дарда С. М. Корекційні заняття з логопедії в ДНЗ : у 2 частинах. Тернопіль : Мандрівець, 2017. 336 с.
3. Кравцова І. В., Стахова Л. Л. Програма «Корекційно-розвиткова робота з дітьми із загальним та фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення». Тернопіль : Мандрівець, 2020. 80 с.
4. Максименко Д. С. Як правильно вчити дитину розмовляти : методичний посібник. Київ : Вид-во Центр навчальної літератури, 2020. 195 с.
5. Рібцун Ю. В. Сходінками правильного мовлення: навчально-методичний посібник. Тернопіль : Мандрівець, 2018. 240 с.
6. Ткаченко Л., Деуля І., Шаповалова І. Крок за кроком: програма з корекційно-розвиткової роботи для дітей старшого дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення (заїкання). Тернопіль : Мандрівець, 2021. 75 с.
7. Федеріка Брембаті, Роберта Доніні. Специфічні розлади розвитку дитини та процес навчання. Харків : «Ранок», 2019. 160 с.
8. Шевченко Л. І. Буду добре вимовляти. Корекційно-логопедична робота. Харків : «Ранок», 2017. 160 с.
9. Shelagh Brumfitt. Innovations in Professional Education for Speech and Language Therapy. Whurr Publishers. London and Philadelphia : Whurr Publishers Ltd, 2004. 197с.
10. Ricki Nusser-Müller-Busch, Karin Gampg Lehmann. Facial-Oral Tract Therapy (F.O.T.T.) Berlin, Germany : Springer, 2021. 331 p.

Інформаційні джерела

1. Рібцун Ю. В. До питання диференційної діагностики дислалії та мінімальних проявів дизартрії. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова* : зб. наук. пр. № 21(Серія 19 Корекційна педагогіка та спеціальна психологія). Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. С. 226-230.
URL: https://lib.iitta.gov.ua/5840/1/Діагностика_дислалій_і_дизартрій_Рібцун_Ю.pdf
2. Пахомова Н. Г., Лук'яненко А. В. Комплексний підхід до діагностики мовленнєвих порушень органічного генезу. *Scientific journal of Khortytsia National Academy*, №5, 2021. С. 112-121.
URL: <https://journal.khnnra.edu.ua/index.php/njKhNA/issue/view/5/%D0%9D%D0%96%D0%A5%D0%9D%D0%902%285%292021.pdf>